

bijlage

Bestuurlijke reactie BIT-advies Digitaal Stelsel Omgevingswet

Bijlagenummer	1
Datum	12 november 2020
Ons kenmerk	2020-0000660648

Als onderdeel van de voortgangsbrief Omgevingsrecht informeer ik u over het definitieve advies van het Bureau ICT-toetsing (BIT) over de stap naar doorontwikkeling en uitbouw van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en mijn reactie daarop. Ik heb het advies op 21 oktober 2020 van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontvangen op basis van hun onderzoek dat is uitgevoerd van februari tot juni 2020. Ik dank het BIT voor het uitgebrachte advies, dat ik als waardevol beschouw. Ik neem het advies over en schets hieronder eerst de aanleiding van de toets, de kern van het advies en vervolgens hoe de adviezen worden verwerkt.

Aanleiding

Voor een goede ondersteuning van de Omgevingswet heb ik samen met de interbestuurlijke partners gekozen voor de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het DSO draagt zo bij aan het behalen van de verbeterdoelen van de stelselherziening.

Het digitale stelsel bestaat uit de landelijke voorziening (DSO-LV), de lokale software van bevoegd gezagen en de vulling van het stelsel. Het ontwerp van het stelsel is erop gericht om generieke voorzieningen te leveren die nodig zijn bij de ondersteuning van de processen onder de Omgevingswet. Bevoegde gezagen kunnen eigen keuzes maken t.a.v. het inrichten van werkprocessen, de transitieaanpak en lokale digitale systemen. Een goede uitvoering van de wet vraagt dan ook om een continu samenspel tussen verschillende organisaties om het stelsel goed te laten werken.

De DSO-LV bevindt zich nu in de afronding van de ontwikkelfase. Sinds eind 2019 vindt een verschuiving plaats richting implementatie en beheer en worden de eerste stappen gezet richting doorontwikkeling en uitbouw van het DSO. De gezamenlijke bestuurlijke ambitie is om het basisoniveau van DSO-LV stapsgewijs verder uit te breiden met onderdelen die de baten van het DSO voor burgers, bedrijven en overheden en het gebruikersgemak verder vergroten onder de noemer 'uitbouw'.

In mijn brief van 18 oktober 2019¹ ben ik ingegaan op uw verzoek om tussentijds externe toetsing te doen uitvoeren op het DSO, mede in het licht van de motie Ronnes² en mijn toezegging³ hierover aan uw Kamer. In dat verband heb ik een gefaseerde toetsingsaanpak voorgesteld. De oplevering van het BIT-advies vormt daarin, samen met de tweede Gateway Review, het sluitstuk. Gezien het belang van de digitalisering ter ondersteuning van de Omgevingswet is het advies van het Bureau ICT-toetsing voor mij en de bestuurlijke partners van veel waarde. Ik heb het BIT daarom gevraagd mij te adviseren over het zetten van de stap naar doorontwikkeling en uitbouw, in lijn met mijn toezegging over de motie Ronnes. Het BIT heeft in de periode van februari tot juni 2020 het materiële onderzoek uitgevoerd.

Kern van het BIT-advies

Het BIT geeft het advies alle aandacht te richten op de inwerkingtredingsdatum van 1 januari 2022 en hieraan vast te houden. Tegelijkertijd geeft het BIT aan wel zorgen te hebben ten aanzien van een tijdige en succesvolle invoering, op basis van wat zij hebben geconstateerd tijdens de onderzoeksperiode afgelopen voorjaar, en doet aanbevelingen om de risico's te mitigeren. Het BIT constateert dat ten tijde van het onderzoek kritieke onderdelen van DSO-LV nog niet af en nog niet voldoende beproefd waren, om erop te kunnen vertrouwen dat het DSO als geheel werkbaar en beheersbaar is bij invoering. Bovendien geeft het BIT aan dat er nog veel werk verricht moet worden voor inwerkingtreding en zijn er zorgen over de realisatie van de bestuurlijke ambitie.

Op basis van deze analyse doet het BIT drie hoofdaanbevelingen. Ten eerste adviseert het BIT om op korte termijn een grondige validatie uit te voeren en zo nodig onderdelen van het DSO stapsgewijs in te voeren. Ten tweede is het advies om alle bestuurlijke en managementaandacht te richten op het live brengen van het digitaal stelsel op het basisniveau per 1 januari 2022. Ten derde, en in het verlengde daarvan, is het advies om de verdere uitbouw van de functionaliteit te temporeren, totdat een stabiele basis is bereikt.

Mede namens de bestuurlijke partners dank ik het BIT voor hun constructieve advies. Ik neem deze aanbevelingen over. Hieronder zal ik aangeven hoe ik samen met de bestuurlijke partners aan de slag zal gaan met de uitvoering van de aanbevelingen. Op basis van de reeds ingezette en aanvullend te nemen maatregelen, vertrouw ik erop dat er bij inwerkingtreding van de Omgevingswet een digitaal stelsel is dat burgers en bedrijven goed bedient en bevoegd gezagen in staat stelt hun taken adequaat uit te voeren. Hieronder zal ik meer specifiek ingaan op de hiervoor te nemen maatregelen aan de hand van de drie hoofdaanbevelingen van het BIT.

¹ Kamerstukken I 2019/20, 34986, K

² Kamerstukken II 2019/20, 34986, nr. 26

³ T02852

A. Toon voor eind 2020 de werkbaarheid en de beheersbaarheid van DSO-LV voor alle partijen aan

Het BIT adviseert om vóór het einde van dit jaar de werkbaarheid en de beheersbaarheid van DSO-LV als geheel aan te tonen. Voor deze validatie moeten vooraf aan de hand van gebruiksscenario's de minimale eisen gezamenlijk met vertegenwoordigers van gebruikers en leveranciers worden vastgesteld. Het BIT adviseert vervolgens nadrukkelijk de huidige ketentesten verder te verbreden en te verdiepen, om op die manier de zekerheid over de werkbaarheid te vergroten. Tot slot beveelt het BIT aan de registratie van testbevindingen te verbeteren.

Dit advies onderschrijf ik en er zal op de volgende manier uitwerking aan worden gegeven. De eerste stap die inmiddels al is gezet, is het interbestuurlijk vaststellen en herbevestigen wat het DSO moet kunnen bij inwerkingtreding, zodat de gebruiksscenario's op hoofdlijnen vastliggen en door vertaald kunnen worden in cases die zich lenen voor het testen. Hierbij is speciaal aandacht besteed aan fasering en de termijnen waarop welke functionaliteit wanneer beschikbaar komt, zodat bevoegde gezagen en leveranciers weten wat ze wanneer kunnen verwachten. Dit heeft nu vorm gekregen in de interbestuurlijke roadmap Route 2022⁴. Deze roadmap is de gemeenschappelijke planningsbasis op weg naar inwerkingtreding. Hier is voorts een monitoringsproces voor ingericht, waarmee tijdig kan worden ingespeeld op eventuele afwijkingen. De testaanpak zal aansluiten op dit inwerkingtredingsniveau van het DSO en de roadmap, teneinde gefaseerd de werking van DSO-LV als onderdeel van een bredere keten vast te stellen.

Het aantonen dat allereerst de componenten van DSO-LV zowel zelfstandig functioneren en onderling goed samenwerken vormt daarbij de basis. Dit vindt sinds 2018 plaats binnen het reguliere ontwikkelproces, waarin per kwartaal zowel functionele als niet-functionele aspecten als performance, schaalbaarheid, beveiliging en digitale toegankelijkheid aan de orde komen. Dit is de onderliggende basis om vervolgens te kunnen vaststellen of DSO-LV en lokale software ook goed met elkaar samenwerken.

Ketentesten spelen zowel binnen het DSO als in relatie tot bevoegd gezagen een belangrijke rol als instrumenten voor kwaliteits- en risicobeheersing. Het geheel hiervan geeft zicht op de werkbaarheid van het digitaal stelsel in de praktijk. Dit testen vindt nu op een aantal manieren plaats, te weten:

1. Systeem-, validatie- en ketentesten binnen het DSO bij kwartaalopleveringen;
2. Ketentesten met bevoegde gezagen en leveranciers;

⁴ De roadmap Route 2022 is gepubliceerd op: aandeslagmetdeomgevingswet.nl/implementatie/implementatie-wet/routeplanners/gezamenlijke-route-2022/

3. Praktijkproeven die (geheel of gedeeltelijk) het karakter van ketentesten hebben;
4. Werkplaatsen en ketenwerksessies gericht op specifiekere DSO (deel)onderwerpen.

De eerste twee soorten ketentesten hebben een systematisch en meer technisch karakter en vragen een aanpak waarin de verschillende gebruiks- en testscenario's deugdelijk worden getest, om vast te kunnen stellen dat de DSO keten in zijn geheel werkt. De laatste genoemde twee soorten van testen en beproevingen hebben daarentegen een meer explorerend karakter en vinden meer vanuit gebruikersperspectief plaats. Een neveneffect daarvan is dat deelnemende bevoegde gezagen (en leveranciers) in staat worden gesteld in een relatief vroeg stadium kennis te maken met facetten van het DSO en het werken daarmee.

Zoals ook de Gateway Review constateert, helpen alle vormen van testen en beproeven aan het verkrijgen van meer zekerheid over de werking van de gehele keten, maar kent iedere testsoort ook zijn eigen doelstellingen, aanpak en benodigde deskundigheid. Hoewel reeds de nodige ervaring met ketentesten is opgedaan, constateert het BIT terecht dat er nu verdere verbreding en verdieping van dergelijke testen nodig is. Het BIT adviseert om de validatie- en ketentesten door meerdere partijen uit te laten voeren op basis van gebruiksscenario's en met echte content.

Om te waarborgen dat ketentesten de gewenste breedte en diepte krijgen en de uitvoering ervan soepeler verloopt, worden daarvoor een aantal aanvullende stappen gezet:

- Ten eerste zullen de testplannen voor de ketentesten die elk kwartaal worden uitgevoerd worden verbeterd waardoor meer gestructureerd wordt geborgd dat alle relevante gebruikersscenario's aan bod komen en zodoende meer testdekking en representativiteit wordt bereikt. Waar nodig worden de bevoegd gezagen hierbij ondersteund;
- Voor technische en organisatorische belemmeringen die de testuitvoering soms in de weg staan, worden aanvullende maatregelen getroffen. Daarbij valt te denken aan testdata management en tooling, betere planning van ketentesten i.r.t. releasementen, ondersteuning van meerdere versies van standaarden, het verbeteren van documentatie en foutmeldingen en betere registratie van testbevindingen en de opvolging daarvan;
- De ketentesten zullen door de beheerorganisatie worden ingebed in het reguliere ontwikkel- en beheerproces op kwartaalbasis, waarbij de betrokkenheid van bevoegd gezagen is gewaarborgd;

- Vanwege de bewezen meerwaarde van de werkplaatsen en ketenwerksessies zullen deze worden voortgezet in 2021;
- Tot slot zullen vanaf januari op regionaal niveau ketentesten van bevoegd gezagen met het DSO worden gestart onder de noemer 'werkende ketens'. Dit sluit aan op de constatering uit de Gateway Review dat de regionale aanpak in toenemende mate werkt. De regionale implementatiecoaches vervullen hierbij een stimulerende en coachende rol.

Het BIT bepleit, evenals de Gateway Review dat in nadrukkelijke termen doet, het inzetten van koplopers bij bevoegde gezagen en leveranciers om de werking van het DSO in de keten te beproeven en de ontwikkeling ervan in de breedte te versnellen. Deze aanbevelingen sluiten zeer goed aan op wat ik daarbij voor ogen heb. Bij de hiervoor genoemde maatregelen rond ketentesten zullen koplopers niet alleen worden gevraagd om mee te doen aan de testen, maar expliciet ook om hun ervaringen en inzichten te delen. Het is hierbij van belang dat deze koplopers snel geholpen worden in het overwinnen van belemmeringen, bijvoorbeeld door middel van een quick response team dat zal worden ingesteld.

Het BIT adviseert voor eind 2020 de werkbaarheid en beheersbaarheid van DSO-LV aan te tonen. Het vaststellen van de werking van het DSO is afhankelijk van een groot aantal actoren, zowel bij DSO-LV, bij leveranciers van lokale systemen en bij bevoegd gezag en andere gebruikers. In eerder uitgevoerde testen en beproevingen is aangetoond dat lokale systemen kunnen koppelen met het DSO en dat het mogelijk is de gewenste inhoud uit te drukken binnen de mogelijkheden die de standaarden bieden. Het is nodig het DSO nu met uitgebreide en realistische content aan de hand van gebruiks- en testscenario's systematisch verder te gaan testen en beproeven. Het creëren van content is in de praktijk een gezamenlijke opgave van bevoegd gezagen, leveranciers en het DSO. Doordat DSO-LV stapsgewijs wordt opgeleverd, er na oplevering nog implementatietijd nodig is bij leveranciers en om te testen realistische content van bevoegd gezagen nodig is, zal voor eind 2020 de DSO-LV niet in alle facetten, met inbegrip van decentrale systemen, kunnen worden getest. Dat pleit er voor om de werking gefaseerd aan te tonen, met telkens toenemende diepgang en reikwijdte en bijpassende (test)content. Dit sluit goed aan op de huidige gefaseerde/Agile ontwikkelaanpak waarbij er sprake is van stapsgewijs toenemende functionaliteit, waar testen een structureel onderdeel van is. Op die manier kan de werking in de keten worden getoond en kunnen telkens verbeteringen worden doorgevoerd op basis van ervaringen in de praktijk. Hiervoor is een goed werkend feedbackproces van groot belang, waarbij feedback gestructureerd wordt opgehaald, geanalyseerd en geprioriteerd, teneinde dit mee te nemen in de doorontwikkeling van het DSO. Verder zullen overeenkomstig met het advies van het BIT de testbevindingen en feedbacksignalen centraal geregistreerd en gerapporteerd worden in een speciaal hiervoor in te zetten tool.

In het implementatiejaar dat voor ons ligt zal het DSO via beheer up to date worden gehouden en klaar gemaakt voor grootschalig gebruik, zullen ervaringen die worden opgedaan bij het oefenen en testen vragen om aanpassing van het DSO en zullen de bevoegd gezagen met hun leverancier de eigen software implementeren om te zorgen dat zij met het DSO kunnen werken. Dit betekent verder dat er continue monitoring nodig is of de landelijke voorziening naar behoren werkt en de vinger aan de pols moet worden gehouden of het stelsel in zijn geheel functioneert. De beheerorganisatie zal daarom de monitoring verder gaan inrichten en gereed maken voor productiegebruik.

Ook zal de monitoring worden uitgebreid om een beter beeld te krijgen van de stand van zaken op het vullen en oefenen met het DSO door bevoegd gezagen, in lijn met de maatregelen die naar aanleiding van de vorige Gateway Review zijn getroffen.

Het BIT adviseert om als blijkt dat sommige gebruiksscenario's nog niet goed werkbaar zijn, een plan B op te stellen, met als doel om per 1 januari 2022 gebruikers zo veel mogelijk werkende functionaliteit te bieden en de overige delen gefaseerd in werking te stellen ná inwerkingtreding van de wet. Zonder vooruit te kunnen lopen op de uitkomsten van de komende ketentesten, deel ik, daarbij nadrukkelijk gesteund door de bestuurlijke partners, de mening van het BIT dat mocht blijken dat het DSO bij sommige scenario's nog niet voldoende werkt, er wordt gekeken naar alternatieve tijdelijke oplossingen voor die onderdelen en dat dit de nadrukkelijke voorkeur verdient boven een verder uitstel om te wachten op afronding van betreffende onderdelen. Het uitwerken en realiseren van alternatieve tijdelijke oplossingen kan behoorlijke doorlooptijd en inzet vragen. Per april 2021 zal ik bepalen of en op welke onderdelen dit aan de orde kan zijn. De inspanningen die ik en de bestuurlijke partners plegen zijn dan ook volledig gericht op inwerkingtreding per 1 januari 2022.

B. Focus op afbouw en implementatie

Allereerst onderschrijf ik ten eerste de aanbeveling van het BIT nu ten volle te focussen op afbouw van het DSO en de implementatie ervan in het land.

Het BIT doet in dit verband een aantal onderliggende aanbevelingen om te borgen dat het stelsel als geheel op tijd klaar is, waaraan ik als volgt uitvoering geef. Het BIT constateert dat ten tijde van hun onderzoek het afbouwen van het stelsel nog veel werk was. De afgelopen maanden is er de nodige voortgang geweest op de afbouw van DSO-LV. Dat betekent echter niet dat we er al helemaal zijn. 2021 is een belangrijk jaar om te oefenen, te zorgen dat DSO-LV klaar is voor gebruik per 2022 en het stelsel verder te verbeteren. Een aantal afbouwactiviteiten zal daarbij in 2021 nog doorlopen. Het gaat enerzijds om activiteiten die niet eerder uitgevoerd kunnen worden zoals productieaansluitingen op externe voorzieningen als DigiD en op de Basisregistratie Personen, omdat dit pas kan als het DSO zelf in productie gaat. Daarnaast om zaken die nodig zijn om te voldoen aan

compliance-eisen die pas gelden na inwerkingtreding (o.a. rond archivering). Samen met de bestuurlijke partners is bij het vaststellen van het inwerkingtredingsniveau van het DSO opnieuw goed gekeken of er geen belemmeringen zijn voor het (continueren van) aansluiten, vullen en oefenen met het DSO per 2021.

Functionaliteiten die voor bevoegd gezagen nodig zijn om per 2021 te gaan oefenen zijn voor het overgrote deel per einde 2020 gereed. Hiermee kan er vanaf januari geoefend worden. Waar dit nog niet het geval is, wordt dit in het eerste kwartaal van 2021 mogelijk. Oplevering van deze DSO-onderdelen in het eerste kwartaal van 2021 staat het beginnen met oefenen van verreweg de meeste gebruiksscenario's niet in de weg.

Leveranciers zullen beter worden ondersteund met meer testfaciliteiten, naast het strategisch leveranciersmanagement waarvan de Gateway Review constateert dat daarmee de afgelopen maanden een aanzienlijke stap vooruit is gezet.

Bij de teams die het DSO ontwikkelen vindt sinds begin 2020 in toenemende mate een verschuiving plaats van het ontwikkelen van nieuwe functionaliteit, naar het implementeren en voorbereiden op exploitatie van het DSO. Ook de beheerorganisatie is volop bezig om te zorgen dat de randvoorwaarden voor een goede uitoefening van haar taken zijn ingevuld en ze er tijdig klaar voor staat op zowel strategisch, tactisch als operationeel niveau. Hiertoe worden voor het einde van het jaar dienstverleningsovereenkomsten met de desbetreffende beheerorganisaties afgesproken.

In navolging van de aanbeveling van het BIT worden afgeronde onderdelen van DSO-LV voor inwerkingtreding zo veel mogelijk al in productie genomen, waarmee grootschalig oefenen en gebruik mogelijk wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de samenwerkingsfunctionaliteit. Voor het einde van het jaar zal een productieroadmap worden opgesteld die voor betrokken partijen inzicht geeft wanneer welk onderdeel in (pre)productie gaat. Dit levert extra ervaringen op en geeft mogelijkheden om tot inwerkingtreding van de Omgevingswet incrementeel op basis van feedback van gebruikers het DSO verder te verbeteren.

Ik heb eerder al aangegeven dat er bij inwerkingtreding een werkend digitaal stelsel moet zijn. Om daar voldoende sturing op te houden is er de interbestuurlijke roadmap 2022 opgesteld, zoals ook in paragraaf A is vermeld. Terecht heeft het BIT gesignaleerd dat ten tijde van het onderzoek de integrale planning en voorspelbaarheid over wat wanneer beschikbaar zou komen, nog onvoldoende was. De roadmap 2022 geeft dat inzicht, waarvan ook de recente Gateway nadrukkelijk onderschrijft dat dat nodig is. Het BIT geeft aan dat er ook verbetering mogelijk is rond de voortgangsrapportages en de risicosturing. Dit is inmiddels opgepakt door de voortgangsrapportages voor de opdrachtgever vollediger en actueler te maken en nadrukkelijk te koppelen aan de mijlpalen uit de roadmap 2022. Deze voortgangsrapportages bestrijken nu niet alleen afbouw

van het DSO, maar ook de inrichting van en uitvoering door de beheerorganisatie. Vanuit dit perspectief zal ik ook de voortgangsrapportages bezien voor het Opdrachtgevend Beraad.

Het BIT signaleert dat er weliswaar veel informatie over risico's binnen het programma aanwezig is, maar niet altijd even nadrukkelijk of expliciet op de agenda van de interbestuurlijke overleggreemia lijkt te staan. Hoewel risico's en issues ook daar veelvuldig onderwerp van gesprek zijn, zal ik bezien hoe de effectiviteit hiervan kan worden vergroot. Een van de maatregelen die hier al op is genomen is het periodiek interbestuurlijk bespreken van de mijlpalen uit de roadmap 2022.

Daarnaast zal de monitoring worden uitgebreid met cijfers over de stand van zaken in het land rond vullen en oefenen. In de recente update van de voortgangsmonitor, zoals vermeld in de voortgangsbrief van 23 oktober j.l., is nu per individueel gezag via interactieve kaarten te zien hoe de voortgang is op de verschillende stadia van aansluiten op het DSO. Die aansluitingen zijn nodig voor een bevoegd gezag om te kunnen voldoen aan de minimale vereisten. Hiermee beoog ik de inzichtelijkheid voor eenieder te vergroten en kan de voortgang gerelateerd worden aan de tijdslijnen voor implementatie in de Route 2022 roadmap.

C. Temporiseer de realisatie van de bestuurlijke ambitie

Tot slot adviseert het BIT om in te zetten op het stapsgewijs verbeteren en doorontwikkelen van DSO-LV op basis van gebruikerservaringen, voordat grootschalige nieuwe functionaliteit wordt toegevoegd. Ik deel de aanbeveling van het BIT om met oog voor de stabiliteit van het stelsel in kleine stapjes toe te werken naar de bestuurlijke ambitie.

In lijn met de aanbevelingen A en B, ligt allereerst de prioriteit op afbouw van het DSO-LV en de implementatie met het oog op de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2022. Kortom, focus op het werken met een werkend DSO. De DSO-LV zal vervolgens stapsgewijs verder worden uitgebreid met onderdelen die de baten van het DSO voor burgers, bedrijven en overheden en het gebruikersgemak verder vergroten.

Deze stapsgewijze uitbreiding van DSO-LV vindt plaats onder de noemer uitbouw. Voor deze uitbouw is met de interbestuurlijke partners een uitbouwagenda opgesteld. De Bestuurlijke Agenda Uitbouw betekent een nadere specificering, prioritering en fasering van de Visie op het DSO die in 2015 is vastgesteld. De eindambitie zoals die in de Visie op het DSO is vastgelegd geldt nog steeds. De Bestuurlijke Agenda uitbouw met daarin een nadere prioritering over de te realiseren elementen, zoals verdere verbeteringen van het loket, het mogelijk maken van samenwerken aan plannen en het aansluiten van informatieproducten, geeft focus op wat vanuit gebruikersperspectief als eerste aanvullend wordt

ontwikkeld en draagt bij aan de beheersbaarheid. Enkele relatief kleinschalige elementen uit de Agenda Uitbouw, zoals de afwijkvergunning en het TPOD programma, worden voor inwerkingtreding al gerealiseerd, omdat ze nodig zijn om dan goed te kunnen werken met de wet. Zo zal steeds worden geprioriteerd wat er onder uitbouw wordt ontwikkeld.

De strategische beheerorganisatie draagt zorg voor de uitvoering van de uitbouwagenda aan de hand van een gefaseerd proces, zoals uitgewerkt in het portfolioproses, met tussentijdse Go/ No-Go momenten. Een analyse van de (maatschappelijke) kosten en baten maakt onderdeel uit van dit proces. Ik neem daarbij ook het advies van het BIT ter hand om waar relevant te werken met representatieve proof of concepts tijdens de ontwikkeling van uitbouwonderdelen.

In het ontwikkelproces rond Uitbouw is voldoende ruimte ingebouwd om de werking van het DSO en de mate waarin de uitvoeringspraktijk aan wijzigingen toe is mee te nemen bij de afweging waar prioriteit wordt gelegd. Zo nodig is het ook mogelijk, eventueel gedifferentieerd naar de omvang van een element, een fasering aan te brengen in de verdere uitbouw van DSO-LV.

Het advies van het BIT om te wachten met verdere ontwikkeling, totdat er voldoende stabiliteit is in de werking van het DSO betekent dus voor de bestuurlijke partners en mij dat we scherp blijven bekijken wanneer de stabiliteit van het DSO zodanig is dat substantiële uitbouw verantwoord mogelijk is. In het afwegingsproces rond doorontwikkeling en uitbouw van DSO-LV zal expliciet aandacht worden besteed aan het inzetten van een centrale oplossing versus een decentrale oplossing. Ook zal er worden gekeken naar de mogelijkheden voor verdere complexiteitsreductie, op eenzelfde wijze als bij uitbouwvoorstellen, zoals het BIT suggereert.

Het BIT maakt zich zorgen of er voldoende financiële ruimte is voor doorontwikkeling en uitbouw van DSO-LV. Er is meerjarig in totaal 50 miljoen euro beschikbaar voor ontwikkeling van uitbouw-elementen. Of er in de toekomst aanvullend middelen benodigd zijn voor uitbouw zal ik scherp in de gaten houden. Met de bovenstaande maatregelen en de voortdurende energie in het land om van de Omgevingswet een succes te maken zie ik het komende implementatiejaar richting de inwerkingtreding van de Omgevingswet met vertrouwen tegemoet.